

Renkalvning i hägn

för att förebygga angrepp från stora rovdjur

FAKTABLAD FRÅN VILTSKADECENTER 2010-2

VILTSKADE
CENTER

FOTO: J. O. HELLJÖN

Kalvning i hägn är en förebyggande åtgärd som gör det möjligt att minska rovdjursangrepp på renar. Genom att skydda renkalvar då de är som mest utsatta för angrepp kan man påverka överlevnaden under en begränsad tid. Att låta renarna kalva i hägn kräver dock mycket arbete och ställer krav på såväl tillgänglighet som terräng.

I det här faktabladet försöker vi i första hand redogöra för vad det kostar att låta renar kalva i hägn för att minska rovdjursangrepp. Dessa uppgifter kan sedan jämföras med kostnaden av förluster till rovdjur, när vi fått kunskap om hur omfattande de är. På så vis kan vi få en uppfattning om hur stora förluster som krävs för att kalvning i hägn ska vara ekonomiskt lönsamt för det enskilda företaget.

Under arbetet med att få en översikt över kostnaderna för kalvning i hägn blev det tydligt att metoderna att bygga och underhålla kalvningshagar

varierar avsevärt mellan olika renskötare. Även sättet att hantera renarna i hägnen kan vara mycket olika. Skillnaderna i hur man arbetar tycks framförallt bero på de givna förutsättningarna avseende markens beskaffenhet, tillgång till arbetskraft, närhet till vägar, med mera. Totalkostnaden per ren hamnar dock på ungefär samma nivå oavsett skillnaderna.

Att beskriva de olika tillvägagångssätten ligger utanför ramen för detta arbete. Vi har valt att beskriva kostnaderna för kalvning i hägn med

en fallstudie i Udtja skogssameby i Norrbotten. Att just Udtja valdes har framförallt två orsaker:

1. Vi bedriver en studie av björn-predation på ren i Udtja och kan därför få en mycket bra skattning av förlusterna.
2. Udtja har en bra dokumentation på arbetsgång och andra kostnader för att uppföra och använda kalvningshägn. I faktabladet används genomgående kostnader exklusive moms.

FOTO: JENS KARLSSON

Hägnet

Renarnas instinkt att vandra är stark på våren. För att de ska kunna hållas på samma plats räcker det inte att utfodra dem, utan de måste hägnas in. I Udtja byggdes ett ca 4 kvadratkilometer stort hägn, planerat för 1000 vajor. Stängsellängden är 4,5 km. Hägnet uppfördes i gammal skog för att undvika fejskador på ungskog. Varje kilometer stängsel tog 1 dag för 3 personer att sätta upp, med hjälp av skoter/fyrhjuling och en stängselupprullare. Stängslet najades fast i träden allteftersom. Mellan träden satte man järnstolpar. I genomsnitt gick det ca 80 stolpar per kilometer stängsel.

Kostnader för att bygga hägnet

4,5 km renstängsel (Gunnebo 170 cm á 25 kr/m, inkl frakt)	112 500 kr
360 stolpar (målade järnstolpar á 60 kr)	21 600 kr
Stängselutrollare	20 000 kr
Övrig förbrukningsmateriel, per år (bränsle med mera)	5 000 kr
Uppsättningsarbete, per år (13,5 persondagar á 1 680 kr)	22 680 kr
Nedtagningsarbete, per år (13,5 persondagar á 1 680 kr)	22 680 kr
Kostnad per år (10 års avskrivningstid)	65 770 kr

Underhåll och tillsyn

Stängslets hela sträckning måste ses till varje dag, eftersom renar regelbundet fastnar med hornen i stängslet och behöver hjälpas loss. Stängslet sätts upp då snön är djup och måste sedan flyttas ned allteftersom snön sjunker. Arbetet med att se till och knyta ned stängslet tar ca 1 timme per dag då det är snöföre. På barmark tar det ungefär 2 timmar per dag.

Renarna blir törstiga av fodret och det måste alltid finnas tillgång till vatten eller ren snö. Om det är uppehåll under fler dagar kan man bli tvungen att utöka/förändra stängslets sträckning flera gånger. Denna insats kostar motsvarande 3 persondagar per kilometer stängsel.

Renarna utfodras morgon och kväll.

Kostnader för underhåll och tillsyn per år

Daglig tillsyn (1 persondag á 1 680 kr/vecka i 9 veckor)	15 120 kr
Förändring av stängslets sträckning (6 persondagar á 1 680 kr)	10 080 kr
Kostnad per år	25 200 kr

Foder och utfodring

I genomsnitt går det åt 2 kg foder per ren och dag i hägnet. Udtja har en silo vid hägnet dit fodret levereras i bulk, vilket håller nere priset och arbetsåtgången väsentligt. Det går 20 renar per 1,7 m lång foderkrubba. Till 1 000 renar behövs 50 krubbor. Renarna utfodras morgon och kväll. I Udtja togs renarna in i hagen i början av april för att de skulle hinna vänja sig vid fodret och hägnet innan kalvningen. Av de 1 000 renarna i hagen var det 30 stycken som inte tålde fodret och därför fick gå i en separat hage med särskild utfodring. Renarna var i hägnet i 9 veckor. Under denna tid dog ett 30-tal vuxna renar.

FOTO: JENS KARLSSON

Kostnader för foder och utfodring

50 st foderkrubbor (á 1 500 kr)	75 000 kr
Inköp och uppställning av silo	50 000 kr
Foderkostnad per år (2,02 kr/kg x 63 dagar x 1 000 renar)	127 260 kr
Morgonutfodring, per år (3 personer x 4 h x 63 dagar á 1 680 kr)	159 600 kr
Kvällsutfodring, per år (2 personer x 3 h x 63 dagar á 1 680 kr)	79 800 kr
Kostnader för plogning av väg till utfodringshage samt hyvling av väg under förfallotid, per år	11 000 kr
Kostnad per år (10 års avskrivningstid)	390 160 kr

Samling av renar

Under en vanlig kalvmärkning betalar samebyn 120 000 kr i helikopterkostnad för samling av renarna. Eftersom kalvarna i hägnet märktes i anslutning till att renarna släpptes ut så behövdes ingen samling för kalvmärkningen. Att samla renarna för att ta in dem i hägnet och att samla dem för kalvmärkning går på ett ut och det blev därför ingen extra kostnad för samebyn.

Slutsatser

Det kostade Udtja sameby ungefär 481 000 kr extra att låta 1 000 renar kalva i hägn. Kostnaden motsvarar slaktvärdet för 192 renar (2 500 kr per ren). Åtgärden att kalva i hägn måste därför medföra att antalet renar som kan slaktas varje år ökar med minst 192 stycken för att åtgärden ska vara ekonomiskt lönsam.

ISBN 13: 978-91-86331-18-4

VILTSCADE
CENTER

Grimsö Forskningsstation
730 91 Riddarhyttan
Telefon: 0581-920 70,
69 73 35
www.viltskadecenter.se
viltskadecenter@ekol.slu.se

Viltskadecenter är ett serviceorgan för myndigheter, organisationer, enskilda näringsidkare och allmänheten. Centret arbetar på uppdrag av Naturvårdsverket. Viltskadecenter bistår bland annat med information om förebyggande åtgärder för att förhindra skador från fredat vilt.

